

İBNÜ'L-VERDİ'NİN NASİHATÜ'L-İHVAN ADLI KASİDESİ VE ÇEVİRİSİ*

Selami BAKIRCI**

ÖZET

Arap Edebiyatında “Lâmiyye” olarak bilinen pek çok kaside bulunmaktadır. Bunlardan, edebi ve hikmetli sözlerle sosyal, siyasi ve ahlaki açıdan öğüt veren en meşhur “Lâmiyye” İbnu'l-Verdî'nin “Nasîhatu'l-İhvân ve mürşidu'l-hillân” adlı kasidesidir. VIII/XIV asır şairlerinden İbnu'l-Verdî, “Arkadaşlara ve Dostlara Öğütler” anlamına gelen bu kasidesinde hikmetli sözleriyle öğüt vermeye çalışmıştır. Siyasi kimliği olduğu kadar ilmi, edebi ve ahlaki ve tasavvuf hayatı bakımından da dikkat çeken İbnu'l-Verdî, bu kasidesinde züht, tasavvuf, ahlak ve insanlarla güzel geçim gibi olgun bir insanın sahip olması gereken vasıfları işlemiştir. Bu kaside anlam zenginliği bakımından dolu olduğu kadar edebi ve sanat zenginliği bakımından da Arap Edebiyatı içerisinde önemli bir konuma sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İbnu'l-Verdî, Nasîhatu'l-hillân, ahlaki şiir, züht, tasavvuf.

GİRİŞ

Asıl adı Zeynuddîn Ebû Hafs Ömer b. Muzaffer b. Ömer b. Muhammed olan şair, daha çok “İbnu'l-Verdî” lakabıyla meşhur olmuştur. 691/1292'de Suriye'nin Maarratünnûmân şehrinde dünyaya gelmiştir. Doğum yerine nispetle Ma'arrî; Hz. Ebû Bekir'in soyundan geldiği için “Bekrî” ve “Kureşî” nisbeleriyle de anılır. İlk tahsiline Maarratünnûmân'da başlamış ve Hama, Halep ve Dımaşk gibi ilim merkezlerinde Takıyyüddîn İbn Teymiyye, İbn Hatîb Cibrin, Burhânuddîn el-Fezârî gibi döneminin ünlü hocalarından fıkıh, tefsir, dil ve edebiyat dersleri almıştır. Dil ve edebiyat yanında özellikle Şafiî fıkıhında ileri bir seviyeye ulaşmıştır. "Halep Fakihî" olarak meşhur olan İbnu'l-Verdî, bir süre Halep'te kadı naipliği daha sonra, Halep, Dımaşk, Menbic ve Şeyzer'de kadılık görevinde bulunmuştur. Daha sonra tasavvufa yönelerek kadılıktan istifa etmiş, diğer taraftan da öğrenci yetiştirmeye ve eser yazmaya çalışmıştır. Veba salgını sırasında 749/1349'ta Halep'te ölmüştür.

Mutasavvıf ve aynı zamanda şair olan İbnu'l-Verdî, tasavvuf ve didaktik şiirde başarılı ürünler vermiştir. Abdülgaffâr b. Abdülkerim el-Kazvinî'nin el-Hâvi's-sağîr'ini manzum hale getirdiği *el-Behcetü'l-Verdiyye*'si eserlerin en tanınmışıdır. Safedî ile İbnu'l-Verdî arasında mensur ve manzum bir çok yazışmalar bulunmaktadır. Ayrıca *Risâletü'l-keâm alâ mieti gulâm* adında bir antolojisi bulunmaktadır. Bu eserlerinden belki de ne meşhuru *Lamiyyetu'l-ihvân ve mürşidetü'l-hullân* adındaki kasidesidir. Bu kasidesi *Nasihatü (Vasıyyetü)'l-ihvan* olarak da tanınmaktadır.. Müellifin, oğluna hitaben yazdığı bu kasidesi ahlâki öğütleri içermektedir. Yetmiş yedi beyitten oluşan bu manzume üzerinde şerh, tahmis, taştir vb. çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Manzumeye

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, El-mek: sbakirci52@hotmail.com

ona yakın tahmis ve on kadar da şerh yapılmıştır. Eser üzerinde müsteşrikler de çalışmış ve değişik yabancı dillere çevrilmiştir. Son devir alimlerimizden Mehmed Zihni Efendi tarafından da *Feyz-i Yazdan Tercüme-i Nasihatü'l-İhvan* adıyla da Osmanlıca'ya çevrilmiş ve şerh edilmiştir¹.

ŞİİRİN ÇEVİRİSİ

1. Kadınları anmayı ve şarkı söylemeyi bırak, doğruyu söyle ve alay edenlerden de sakın!
2. Gençlik günlerini yâd etmeyi de bırak. Zira gençlik günleri batan bir yıldız (gibi)dir.
3. Geçirmiş olduğun hayatın en tatlısının bile tadı gitmiş (onun yerini) günahlar almıştır.
4. Sevgiliyi terk et, onunla ilgilenme ki şeref içinde olasan, yücelesin, ulu kişi olasan!
5. (Sevindirip) coşturan oyun aletlerinden ve kalça çalkalayan tüsüzden vazgeç!
6. O (öyle bir güzeldir ki) eğer ortaya çıkarsa, kuşluk güneşi tutulur. Salındığında da (endamiyla) kargıyı hor görür.
7. Onu dolunay ile kıyaslırsak parlaklık yönünden o fazla gelir. Veya fidanlarla ölçüştürürsek (ancak ona) denk gelir.
8. Düşlediğin güzelliğin (ölümle) sona erdiğini düşün(ünce her şeyin) değersiz bir şey olduğunu bulursun.
9. Eğer delikanlı isen içkiyi terk et! Akıllı olan bir kişi deliliğe ne diye çalışır?!
10. Allah'tan kork ki, Allah korkusu bir kişinin kalbine yakın oldu mu, kesinlikle (maksada) ulaşır.
11. Yol kesen kimse yiğit değildir. Yiğit, Allah'tan korkan kimsedir.
12. Dini doğru! Geceleyin Ülker yıldızını gözetleyen (astrolog)a da meyil (ve itimat) etme!
13. Akıllar, bizi (doğru) yolumuza ulaştırmış olan Aziz ve Celil Allah'ın kudreti karşısında şaşkınlığa düşer.
14. O (Allah) mahlûkata ölümü yazmıştır. Bunun için nice topluluklar tarumar ve nice devletler yok olup gitmiştir.
15. Nemrud(lar), Ken'ân(lar) , yer yüzüne hakim olup, atayanlar, azledenler nerede?!
16. Nerede Âd kavmi? Nerede Firavun? (nerede) Ehramları dikenler?! (Herkesi) dinleyenler yanılığa düşer.
17. Nerede hükümler edenler, sağlam binalar yapanlar?! Hepsi helak oldu. (Yaptıkları) kule (ve kale)ler fayda vermedi.
18. Akıl ve ızan sahipleri nerede? Nerede ilim erbabı ve ilk kavimler?!
19. Allah onlardan her birini diriltecek ve her iş yapana yapmış olduğunun karşılığını verecek.
20. Yavrum! Hikmet (li şey)leri bulduran ve en üstün milletlere özgü olan (şu) tavsiyeleri(mi) dinle!
21. İlim öğren! Tembellik etme! Hayır, tembel olanlara ne kadar da uzaktır!
22. Fıkıhı öğrenerek dinde (iyice) bilgi sahibi ol! Mal ve mülk ile meşgul olarak ondan uzak kalma!
23. Uykuyu terk et! İlmi elde etmeye çalış! (ne) aradığını bilen kişi, göstereceği gayreti küçük görür.

¹ Hayatı Hakkında Geniş bilgi için bkz. Muhammed b. Şâkir el-Kütübî, *Fevâtu'l-vefeyât*, nşr İhsan Abbas I-V, Beyrut 1973, II, 229-232; İbn Hacer el Askalânî, *ed-Dureru'l-kâmine*, I-IV, Beyrut, tsz II, 195-197; İbnu'l-İmâd, *Şezerâtu'z-zeheb*, I-VIII, Beyrut, tsz VI, 161-162; eş-Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli'*, I-II, Kahire 1348, I, 514-515; "İbnu'l-Verdî, *Zeynuddîn*" İsmail, Durmuş-Ali Şakir Ergin, *DİA*, XXI, 239-240, İstanbul, 2000.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

24. İlim erbabı gitmiştir deme! Geçitte yürüyen (maksadına) ulaşır.
25. İlimin artması düşmanları kahretmek (demek)tir. İlimin güzelliği de iyi işler yapmaktır.
26. Dilbilgisi(ni öğren ve bunun) ile konuşmanı güzelleştir. Konuşmasında irap (sentaks)tan yoksun olan kişi meramını (ifade etmede) karıştırır.
27. Şiir söyle ve (bunda) benim yolumu tut! Verilen hediyeği geri çevirmek, dünyada ender bir şeydir.
28. Şiir söyleme üstünlüğe bir işarettir. Değersiz olmadıkça şiir (söylemek) ne kadar güzeldir!
29. Fazilet ehli öldü. Soysuz veya aslına güvenenlerden başkası kalmadı.
30. Ben el öpmeyi (hiç) tercih etmem; o eli kesmek onu öpmekten daha iyidir.
31. Övmemden dolayı beni ödüllendirirse ben onun kölesi olurum. Ya da ödüllendirmez, o zaman da bana mahcubiyeti yeter.
32. Sana (söyleyeceğim) sözlerin en tatlısı “al” demem; sözün en acısı da “belki (olabilir)” dememdir.
33. Bir ekmek kııntısı dahi Kisra'nın mülkünün yerini tuta(bili)r. Denize karşılık az bir su ile de yetinmek vardır.
34. “Geçimlerini aralarında paylaştırdık” (Zuhruf Suresi 32. ayetini) göz önüne al! Onu gerçek bulursun. O da zaten gerçeğe uygun nazil olmuştur.
35. Gencin elde ettiği şeyler ne kendi gayreti ile; ne de bir gün kaçırdığı şeyler kendi tembelliği iledir.
36. Dünyayı bırak! Onun âdetindedir: Yüceyi alçaltır ve alçağı da yüceltir.
37. Dünya (hayatı ve nimetlerinden) istifade etme konusunda zahidin yaşantısı ile (dünya için) çalışıp gayret edenin yaşantısı aynıdır. Belki de bu (çalışıp gayret eden) daha perişandır.
38. Nice cahiller çokça servet sahibidir ve nice bilgiler de dünyadan (geçim sıkıntısı sebebiyle) hastalıklarla ölüp gitmişlerdir.
39. Nice kahramanlar dünyadaki emeline ulaşamamış; nice korkaklar da bütün arzu ve isteklerine ulaşmıştır.
40. Dünyada (her şeye elde etmek için) çare aramayı terk et ve temkinli ol! Çare ancak çareleri terk etmededir.
41. Hangi el, elde edilen şeyden vermezse Allah onu çolak etsin!
42. Hiçbir zaman "aslım" ve "neslim" deme! Gencin aslı ancak elde ettiği şeydir.
43. Kişi bazen babası(nın şerefi) olmaksızın da şeref bulur. Tortu güzel bir eritme ile giderilir.
44. Dikenden (biten) gül de böyledir. Nergis de ancak soğandan çıkar.
45. Ama yine de ben soyumdan dolayı Allah'a hamd ederim. Zira (benim soyum) Ebu Bekir'e ulaşmaktadır.
46. İnsanın değeri –ister az ister çok yapsın– yaptığı iyilik miktarıdır.
47. İki şeyi, fakirliği ve zenginliği, gizle! Para kazan ve güçlü kişiden de uzak dur.
48. Gayret ve meşakkati zırh edin! Ahmak ve densizlerle arkadaş olmaktan da sakın!
49. İsrâf ile cimrilik arasında bir mertebe vardır. Bunların her ikisi de sürekli olursa (insanı) öldürür.
50. Geçmiş büyüklere sövmeye dalma! Çünkü onlar hata yapan kişiler değillerdi.
51. (İnsanların yaptığı) bir takım işleri görmezlikten gel. Çünkü övgüyü ancak bunları görmezlikten gelenler elde etmiştir.
52. (Zira) kişi dağ başında uzlete çekilmeye çalışsa bile yine, (hakikate aykırı iş yapandan ve) bir aksilikten kurtulamaz.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

53. Koğucudan kaçın ve onu terk et. İstenmeyen şeylere ancak (her sözü) nakledenler ulaşmıştır.
54. Komşun sana eziyet ederse (onu) idare et! Artık sabredemezsen (başka bir yere) taşınmak ne güzeldir!
55. İdarecilerden ve onların gaddarlıklarından uzak dur! Dediğini yapan kimseyle düşmanlık oluşturma!
56. Onlar isteseler dahi hükmetmeye rağbet gösterme! (Bu hususta seni) ayıplayan kimseye de muhalefet et!
57. İnsanların yarısı –adil bile olsa idareciliği üstlenmiş olanlara– düşmandırlar.
58. İdareci(ler) kendi zevklerinden alıkonulmuş gibidirlere. Haşırde de her iki eli (yaptığı zulümden dolayı) prangalanmıştır.
59. Şüphesiz "Kadı" kelimesindeki nakıslık² ve (telaffuzundaki) ağırlıkta (insanı hüküm vermektan alıkoymak için) bir öğüt ve örnek vardır.
60. Hükmetmenin lezzeti, kişi azledilince tattığı (acıya) eşit olamaz.
61. Makamlar tadana tatlı gelse de zehir o tadın içindedir.
62. Makamın zahmeti bedenimi zayıflattı. Sıkıntım ise sıradan kişileri idare etmektendir.
63. Dünyada arzularımı kıs ki kurtuluşa eresin. Aklın delili (aşırı arzu ve) isteğin kısalığı(nda)dır.
64. Ölümün ansızın yakalamak istediği kişi korkmaya layıktır.
65. (Bazen dostlardan) ayrıl ve araklıklı ziyarette bulun ki sevgin artsın! Çünkü çokça (bir yere) gidip gelen kişiyi bıkkınlık zayıf düşürür.
66. Kılıcın kesen kısmını tut, kınını bırak. Gencin süsüne değil, faziletine itibar et.
67. Karanlığın çökmesi güneşe zarar vermediği gibi fakirlik de fazilete zarar vermez.
68. Vatani sev(ip oradan hiçbir yere gitme)men açık bir acizliktir. Gurbete çık, ailenin yerine geçebilecek (başka birilerini) bulursun.
69. Su (sürekli bir yerde) durmakla bozulur. Ay ise gece yol alır, bununla da kemale erer.
70. Ey benim şiirimi alaya alarak ayıplayan! Gülün hoş kokusu bokböceğini rahatsız eder.
71. Sözümün oklarından kaçın ve gizlen ki, Sual (kabilesin)den sana hiç bir ok isabet etmesin
72. Gençte (gördüğün) yumuşaklık sakın seni aldatmasın! Yılanların da sakınılması gereken bir yumuşaklığı vardır.
73. Ben su gibi yumuşak ve çok içimliyimdir. Ancak kaynatıldığında da acı verir ve öldürür.
74. Ben kırılması güç Bambu (kamışı) gibiyim. Oysa o, istediğin gibi eğilen yumuşak bir şeydir.
75. Ne var ki ben, (öyle) bir zamandayım ki, onda mal sahibi (ve zengin) olan kişi ulu bir efendi (ve)
76. halk arasında saygı duyulması gereken (biri)dir. Halk içinde fakir olan da itibar görmeyendir.
77. Asrın bütün insanları tecrübesizdir, ben de onlardan (biri)yim. Sözü uzatmayı bırak!

² Bu kelime sentax açısından nakıs irap aldığından eksik sayılmaktadır.

Kasidenin Arapça Metni

1. إِعْتَرَلْ ذِكْرَ الْعَوَانِي وَالْعَزَلْ وَجَانِبُ مَنْ هَزَلَ وَقِلِ الْفَصْلُ
2. وَ دَعِ الذُّكْرَى لِلأَيَّامِ الصَّبَا نَجْمٌ أَقْلٌ فَلأَيَّامِ الصَّبَا
3. إِنْ أُحْلَى عَيْشَةٌ قَضَيْتَهَا حَلَّ ذَهَبَتْ لَذَائِهَا وَإِثْمٌ
4. وَائْتْرِكِ الْعَادَةَ لَا تُخْفِلْ بِهَا تُمَسِّ ِ فِي عِزِّ وَ تُرْفَعُ وَ تُجَلَّ
5. وَ آلهَ عَنَ آلَاتِ لَهْوِ أَطْرَبْتِ وَ عَنِ الأَمْرِدِ مُرْتَجِّ الكَفَلِ
6. إِنْ تَبَدَّى تَنكُصِفُ شَمْسُ الضُّحَى وَ إِذَا مَا مَأَسَ يُزْرِي بِالأَسَلِ
7. زَادَ إِنْ فِيسْنَاهُ بِالأَبْدَرِ سَنَا أَوْ عَدَلْنَاهُ بِعُصْنِ فَاعْتَدَلْ
8. وَافْتَكِرْ فِي مُنْتَهَى حُسْنِ الَّذِي أَنْتَ تَتَهَوَّاهُ تَجِدُ أَمْرًا جَلَنَ
9. وَاهْجُرِ الخَمْرَةَ إِنْ كُنْتَ قَتَى كَيْفَ يَسْعَى فِي جُنُونٍ مَنْ عَقَلَ
10. وَاتَّقِ اللهَ فَتَقْوَى اللهُ مَا جَاوَرَتْ قَلْبَ امْرِئٍ إِلَّا وَصَلْ
11. أَلَيْسَ مَنْ يَقْطَعُ طَرِيقًا بَطَلًا إِنْمَا مَنْ يَتَّقِي اللهُ البَطْلُ
12. صَدَّقِ الشَّرْعَ وَلَا تَرْكُنْ إِلَى رَجُلٍ يَرِصُدُ فِي اللَّيْلِ زُحَلْ
13. حَارَتْ الأَفْكَارُ فِي قُدْرَةِ مَنْ قَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا عَزَّ وَجَلْ
14. كَتَبَ المَوْتِ عَلَى الخَلْقِ فَكَمْ قَلَّ مِنْ جَمْعِ وَأَقْنَى مِنْ دُونَ
15. أَيْنَ نُمْرُودُ وَكُنْعَانُ وَمَنْ مَلَكَ الأَرْضَ وَوَلَى وَعَزَلْ
16. أَيْنَ عَادُ أَيْنَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ مَنْ يَسْمَعُ يَحَلْ رَفَعَ الأَهْرَامَ
17. أَيْنَ مَنْ سَادُوا وَشَادُوا وَبَنَوْا القُلُلُ هَلَاكَ الكُلُّ وَلَمْ تُعْنِ
18. أَيْنَ أَرْبَابُ الحِجَى أَهْلُ النُّهَى الأَوَّلُ أَيْنَ أَهْلُ العِلْمِ وَالأَقْوَمُ
19. سَيُعِيدُ اللهُ كَلًّا مِنْهُمْ وَسَيَجْزِي فَاعِلًا مَا قَدْ فَعَلَ
20. أَيُّ بَنِي اسْمَعُ وَصَايَا جَمَعَتْ حِكْمًا خُصَّتْ بِهَا خَيْرُ المِلَلِ
21. أَطْلُبِ العِلْمَ وَلَا تَكْسَلْ فَمَا أَبْعَدَ الخَيْرِ عَلَى أَهْلِ الكَسَلِ

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

22. واحْتَفِلْ لِلْفَهْمِ فِي الدِّينِ وَلَا
تَشْتَنِغْ عَنْهُ بِمَالٍ وَخَوَلٍ
23. واهْجُرِ النَّوْمَ وَحَصَلَةَ فَمَنْ
يَعْرِفُ الْمَطْلُوبَ يَحْفَظُ مَا بَدَلٌ
24. لَا تَقُلْ قَدْ ذَهَبَتْ أَرْبَابُهُ
كُلُّ مَنْ سَارَ عَلَى الدَّرْبِ وَصَلْ
25. فِي ازْدِيَادِ الْعِلْمِ ارْغَامِ الْعِدَا
وَجَمَالِ الْعِلْمِ إِصْلَاحِ الْعَمَلِ
26. جَمَلِ الْمُنْطِقِ بِالْحَوْ فَمَنْ
يُحْرَمِ الْإِعْرَابَ بِالنُّطْقِ اخْتَبَلْ
27. اِنظِمِ الشُّعْرَ وَلَازِمِ مَذْهَبِي
فَاطْرَاحِ الرَّفْدِ فِي الدُّنْيَا أَقْلْ
28. فَهُوَ عُنْوَانٌ عَلَى الْفَضْلِ وَمَا
أَحْسَنَ الشُّعْرَ إِذَا لَمْ يُبْتَدَلْ
29. مَاتَ أَهْلُ الْفَضْلِ لَمْ يَبْقَ سِوَى
مُقْرِفٍ أَوْ مَنْ عَلَى الْأَصْلِ اتَّكَلْ
30. أَنَا لَا اخْتَارُ تَقْضِيلَ يَدٍ
أَجْمَلُ مِنْ تِلْكَ الْقَبْلِ قَطْعَهَا
31. إِنْ جَزَيْتَنِي عَنْ مَدِيحِي صِرْتُ فِي
الْخَجَلِ رِقْفَهَا أَوْ لَا فَيَكْفِينِي
32. أَعَذَّبُ الْأَلْفَاظَ قَوْلِي لَكَ خُذْ
بِلَعَلِّ وَأَمْرُ اللَّفْظِ نُطْقِي
33. مُلْكُ كِسْرَى تُعْنِي عَنْهُ كِسْرَةٌ
وَعَنِ الْبَحْرِ اجْتِزَاءٌ بِالْوَشَلِ
34. اِعْتَبِرْ " نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ "
تَلْفَهُ حَقًّا وَبِالْحَقِّ نَزَلْ
35. لَيْسَ مَا يَحْوِي الْفَتَى مِنْ عَزْمِهِ
لَا وَلَا مَا فَاتَ يَوْمًا بِالْكَسَلِ
36. إِطْرَحِ الدُّنْيَا فَمِنْ عَادَاتِهَا
تَخْفِضُ الْعَالِي وَتُعْلِي مَنْ سَفَلْ
37. عَيْشَةُ الزَّاهِدِ فِي تَحْصِيلِهَا
عَيْشَةُ الْجَاهِدِ بَلْ هَذَا أَذَلْ
38. كَمْ جَهُولٍ وَهُوَ مُنْزِعٌ مُكْتَبِرٌ
وَ حَكِيمٍ مَاتَ مِنْهَا بِالْعِلَلِ
39. كَمْ شُجَاعٍ لَمْ يَنْلِ مِنْهَا الْمَنَى
وَ جَبَانٍ نَالَ غَايَاتِ الْأَمَلِ
40. فَاتْرُكِ الْحِيلَةَ فِيهَا وَاتَّئِدْ
إِنَّمَا الْحِيلَةُ فِي تَرْكِ الْحَيْلِ
41. أَيُّ كَفٍّ لَمْ تُفِدْ مِمَّا تُفَدُّ
فَرَمَاهَا اللَّهُ مِنْهُ بِالنَّسَلِ
42. لَا تَقُلْ أَصْلِي وَفَصْلِي أَبَدًا
إِنَّمَا أَصْلُ الْفَتَى مَا قَدْ حَصَلَ
43. قَدْ يَسُودُ الْمَرْءُ مِنْ غَيْرِ أَبِي
وَيُحْسِنُ السَّبْكَ قَدْ يُنْعَى الرَّغَلِ

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

44. وَ كَذَا الْوَرْدُ مِنَ الشَّوْكِ وَمَا يَطْلُعُ التَّرَجِسُ إِلَّا مِنْ بَصَلٍ
45. مَعَ أَنِّي أَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى نَسَبِي إِذْ بِأَبِي بَكَرٍ وَصَلٌ
46. قِيمَةُ الْإِنْسَانِ مَا يُحْسِنُهُ أَكْثَرَ الْإِنْسَانِ مِنْهُ أَوْ أَقَلُّ
47. أَكْثَمُ الْأُمْرَيْنِ فَقْرًا وَغِنَىً وَكَأْسِبِ الْفَلَسِ وَحَاسِبِ مَنْ بَطَلٌ
48. وَادْرِعْ جَدًّا وَكَذَا وَاجْتَنِبْ الْحَمْفَى وَأَرْبَابِ الْخَلَلِ صُحْبَةَ
49. بَيْنَ تَبْذِيرٍ وَبُخْلِ رُتْبَةً دَامَ قَتْلٌ وَكِلَا هَذَيْنِ إِنْ
50. لَا تَخْضَنَ فِي سَبِّ سَادَاتٍ مَضَوْا إِنْهُمْ لَيْسُوا بِأَهْلٍ لِلرَّأَلِ
51. وَتَعَاقَلْ عَنِ أُمُورٍ إِنَّهُ لَمْ يَفْزَرْ بِالْحَمْدِ إِلَّا مَنْ عَقَلْ
52. لَيْسَ يَخْلُو الْمَرْءُ مِنْ ضِدِّهِ وَإِنْ حَاوَلَ الْعِزْلَةَ فِي رَأْسِ جَبَلٍ
53. مِنْ عَنِ النَّمَامِ وَاهْجُرْهُ فَمَا بَلَغَ الْمَكْرُوهَ إِلَّا مَنْ نَقَلَ
54. دَارَ جَارِ السُّوءِ إِنْ جَارَ وَإِنْ لَمْ تَجِدْ صَبْرًا فَمَا أَحْلَى النَّقْلُ
55. جَانِبِ السُّلْطَانَ وَاحْذَرْ بَطْشَهُ لَا تُخَاصِمَ مَنْ إِذَا قَالَ فَعَلْ
56. لَا تَلِ الْخُكْمَ وَ إِنْ هُمْ سَأَلُوا رَغَبَةً فِيكَ وَخَالَفَ مَنْ عَدَلْ
57. إِنْ نِصَفَ النَّاسِ أَعْدَاءَ لِمَنْ وَلِيَ الْأَحْكَامَ هَذَا إِنْ عَدَلْ
58. فَهُوَ كَالْمَحْبُوسِ عَنِ لَدَائِهِ الْحَشْرِ تُغَلُّ وَكِلَا كَفَيْهِ فِي
59. إِنْ لِلنَّقْصِ وَالِاسْتِثْقَالِ فِي لَفْظَةِ الْقَاضِي لَوْ عَظَا وَ مَثَلْ
60. لَا تُسَاوِي لَذَّةَ الْحُكْمِ بِمَا ذَاقَهُ الشَّخْصُ إِذَا الشَّخْصُ انْعَزَلْ
61. فَالْوَلَايَاتُ وَإِنْ طَابَتْ لِمَنْ ذَاقَهَا فَالْسُّمُّ فِي ذَلِكَ الْعَسَلْ
62. نَصَبَ الْمَنْصُوبِ أَوْ هِيَ جَسَدِي وَعِنَايِي مِنْ مُدَارَاةِ السُّفَلْ
63. فَصِرَ الْأَمَالُ فِي الدُّنْيَا تَفْزُ فَدَلِيلُ الْعَقْلِ تَقْصِيرُ الْأَمَلْ
64. إِنْ مَنْ يَطْلُبُهُ الْمَوْتُ عَلَى غِرَّةٍ مِنْهُ جَدِيرٌ بِالْوَجَلْ
65. غِيبٌ وَ زُرٌّ غِيبًا تَزِدُ حُبًّا فَمَنْ أَكْثَرَ التَّرْدَادِ أَضْنَاهُ الْمَلَلْ

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

doi

66. خُذْ بِحَدِّ السَّيْفِ وَاتْرُكْ غَمْدَهُ
وَاعْتَبِرْ فَضْلَ الْفَتَى دُونَ الْحُلَى
67. لَا يَضُرُّ الْفَضْلُ إِفْلَاقَ كَمَا
لَا يَضُرُّ الشَّمْسُ إِطْبَاقَ الطَّفَلِ
68. حُبُّكَ الْأَوْطَانَ عَجَزٌ ظَاهِرٌ
فَاعْتَرِبْ تَلَقَّ عَنِ الْأَهْلِ بَدَلٌ
69. فَبِمَكَّتِ الْمَاءُ يَبْقَى آسِنًا
وَسَرَى الْبَدْرُ بِهِ الْبَدْرُ اكْتَمَلُ
70. أَيُّهَا الْعَائِبُ قَوْلِي عَابِتًا
إِنَّ طَيْبَ الْوَرْدِ مُؤَذِّ بِالْجَعَلِ
71. عَدَّ عَنِ أَسْهُمِ لَفْظِي وَاسْتَتِرُ
لَا يُصِيبَنَّكَ سَهْمٌ مِنْ نَعْلِ
72. لَا يَغُرَّتْكَ لَيْنٌ مِنْ فِتْنَى
إِنَّ لِلْحَيَاتِ لَيْنًا يُعْتَزَلُ
73. أَنَا مِثْلُ الْمَاءِ سَهْلٌ سَائِعٌ
وَمَتَى سَخَنَ آدَى وَقَتَّلُ
74. أَنَا كَالْخَيْرُورِ صَعْبٌ كَسْرُهُ
كَيْفَمَا شِئْتَ أَنْفَقَلُ وَهُوَ لَيْنٌ
75. غَيْرَ أَنِّي فِي زَمَانٍ مَنْ يَكُنُ
الْأَجَلُ فِيهِ ذَا مَالٍ هُوَ الْمَوْلَى
76. وَأَجِبْ عِنْدَ الْوَرَى إِكْرَامُهُ
وَقَلِيلُ الْمَالِ فِيهِمْ يُسْتَقَلُ
77. كُلُّ أَهْلِ الْعَصْرِ غُمْرٌ وَأَنَا
مِنْهُمْ، فَاتْرُكْ تَفَاصِيلَ الْجُمَلِ

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

